

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2015. október 1-je*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 93/13/EGK irányelv — Az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek — Jelzálogkölcsön-szerződés — A 7. cikk (1) bekezdése — A tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetése — Megfelelő és hatékony eszközök — Kötelezettségvállaló nyilatkozat — Közjegyzői okirat — A végrehajtási záradék közjegyző általi kiállítása — Végrehajtható okirat — A közjegyző kötelezettségei — A tisztességtelen feltételek hivatalból történő vizsgálatai — Bírósági felülvizsgálat — Az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve”

A C-32/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) a Bírósághoz 2014. január 23-án érkezett, 2013. december 13-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **ERSTE Bank Hungary Zrt.**

és

Sugár Attila között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök, A. Ó Caoimh, C. Toader (előadó), E. Jarašiūnas és C. G. Fernlund bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. február 5-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az ERSTE Bank Hungary Zrt. képviseletében Wallacher L. ügyvéd,
 - a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z. és Szima G., meghatalmazotti minőségben,
 - a német kormány képviseletében T. Henze és D. Kuon, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviseletében Talabér-Ritz K. és M. van Beek, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2015. június 25-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: magyar.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 7. cikkének értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet az ERSTE Bank Hungary Zrt. (a továbbiakban: ERSTE Bank) és Sugár A. között ez utóbbi arra irányuló kérelme tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy töröljék a felek között létrejött kölcsönszerződés és jelzálogszerződés alapján Sugár A. által aláírt kötelezettségvállaló nyilatkozat alapján kiállított közjegyzői végrehajtási záradékot.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.”

- 4 Ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

- 5 Az említett irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdése kimondja:

„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.”

A magyar jog

A Polgári Törvénykönyv

- 6 A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) az alapeljárás tárgyát képező szerződés megkötésének időpontjában hatályos változatának 200. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) A szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

(2) Semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.”

- 7 E törvénykönyv 209. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.”

- 8 A Ptk. 209/A. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.
- 9 E paragrafus (2) bekezdése szerint a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

A Polgári Perrendtartás

- 10 A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 163. §-a értelmében a bíróság az általa köztudomásúnak ismert tényeket valóban fogadhatja el. Ugyanez áll azokra a tényekre is, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van. Ezeket a tényeket a bíróság akkor is figyelembe veszi, ha azokat a felek nem hozták fel, köteles azonban a feleket e tényekre a tárgyaláson figyelmeztetni.
- 11 A Pp. 366. §-a szerint, ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 41. vagy 56. §-a szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség, az az adós, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert indíthat a végrehajtást kérő ellen.
- 12 A Pp. 369. §-a a következőképpen rendelkezik:

„A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha

- a) a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre,

[...]”

- 13 A Pp. 370. §-a értelmében a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény

- 14 A Vht. 13. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„(1) A végrehajtható okiratot akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtandó határozat

- a) kötelezést (marasztalást) tartalmaz,
- b) jogerős vagy előzetesen végrehajtható, és
- c) a teljesítési határidő letelt. [...]”

- 15 E törvény 23/C. §-a szabályozza azt az eljárást, amely során a közjegyző az általa készített közjegyzői okiratot végrehajtási záradékkal látja el. E paragrafus (1) bekezdése értelmében az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza:

- a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,
- a jogosult és a kötelezett nevét,
- a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,
- a teljesítés módját és határidejét.

- 16 A Vht. 23/C. §-a a (2) és (5) bekezdésében a következőket írja elő:

„(2) Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

[...]

(5) E § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt. [...]”

- 17 Az említett törvény 31/E. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a közjegyző eljárása – mint polgári nemperes eljárás – a bíróság eljárásával azonos hatályú, és hogy a közjegyző által hozott határozat a járásbíróság határozatával azonos hatályú.

- 18 A Vht. 56. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy a végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta vagy jogerős bírósági határozat megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre.

- 19 E törvény 211. §-ának (2) bekezdése értelmében, ha a bíróság az okiratot a törvény megsértésével látta el végrehajtási záradékkal, a végrehajtási záradékot törölni kell.

20 Az említett törvény 212. §-a ekként rendelkezik:

„(1) A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtási lap visszavonását, illetőleg a végrehajtási záradék törlését bármelyik fél kérelmére, a végrehajtó jelentése alapján vagy saját kezdeményezéséből végzéssel bármikor elrendelheti.

(2) A végzést kézbesíteni kell a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek.”

21 A Vht. 224/A. §-a a következőket írja elő:

„Ha a bírósági végrehajtás elrendelése a közjegyző hatáskörébe tartozik, e rész rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a végrehajtást elrendelő bíróságon a közjegyzőt, a végrehajtást elrendelő bíróság által hozott határozat alatt a közjegyző által hozott határozatot kell érteni;

[...]”

A közjegyzőkről szóló törvény

22 A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.v.) az 1. §-a (1), (2) és (4) bekezdésében ekként határozza meg a közjegyzők hatásköreit:

„(1) A törvény közhitelességgel ruhazza fel a közjegyzőket, hogy a jogviták megelőzése érdekében a feleknek pártatlan jogi szolgáltatást nyújtsanak.

(2) A közjegyző a jogügyletekről és jogi jelentőségű tényekről közokiratot állít ki, okiratokat őriz meg, a felek megbízásából pénzt, értéktárgyat és értékpapírt vesz át a jogosult részére történő átadás végett, a feleket a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban – a felek esélyegyenlőségének biztosításával – kioktatással segíti jogaik gyakorlásában és köteleességeik teljesítésében.

[...]

(4) A közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltatató tevékenysége részeként jogszolgáltatató hatósági tevékenységet végez.”

23 E törvény 3. §-ának (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A közjegyző köteles megtagadni a közreműködését, ha az kötelességeivel nem egyeztethető össze, így különösen ha közreműködését olyan jogügyletnek kéri, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul, illetőleg amelynek célja tiltott vagy tisztességtelen.

(2) Ha a közjegyző az eljárása során aggályos körülményt észlel, de a közreműködés megtagadására nincs ok, köteles e körülményre a fél figyelmét felhívni és ezt az iratban feltüntetni. Ha a fél ez ellen tiltakozik, a közjegyző a közreműködését megtagadja.”

24 Az említett törvény 112. §-a (1) bekezdésének szövege megegyezik a Vht. 23/C. §-ának szövegével azon elemek tekintetében, amelyeket a közjegyzői okiratnak tartalmaznia kell ahhoz, hogy azt végrehajtási záradékkal lássák el.

Az alapeljárás tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 25 2007. december 18-án az ERSTE Bank és Sugár A. közokiratba foglalt, 30 687 svájci frank (CHF) összegre vonatkozó és ingatlanvásárlás finanszírozását szolgáló kölcsönszerződést kötött. E szerződést az ezen ingatlant terhelő jelzálog biztosította.
- 26 2007. december 19-én Sugár A. a kölcsönszerződés alapján közjegyzői okiratba foglalt kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett az ERSTE Bank javára. Az ügy irataiból kiderül, hogy ezen okirat biztosítja az ERSTE Banknak azt a jogot, hogy ha Sugár A. nem teljesíti szerződéses kötelezettségeit, felmondhassa a kölcsönszerződést, és az ERSTE Bank által kiállított, a tartozás összegét tartalmazó tanúsítvány alapján behajthassa az e szerződésből eredő tartozást.
- 27 Mivel Sugár A. nem tett eleget fizetési kötelezettségeinek, az ERSTE Bank felmondta a kölcsönszerződést és végrehajtási záradék kibocsátását kérte az említett kötelezettségvállaló nyilatkozat alapján. 2011. december 13-án a közjegyző, miután megállapította, hogy a törvényi feltételek fennálltak, végrehajtási záradékkal látta el ezen okiratot, aminek következtében az végrehajthatóvá, és így bírósági határozattal azonos hatályúvá vált.
- 28 2013. június 5-én Sugár A. a közjegyzőhöz benyújtott kérelmében kérte az ERSTE Bankkal kötött kölcsönszerződésre vonatkozó kötelezettségvállaló nyilatkozatot tartalmazó közokirat alapján kiállított végrehajtási záradék törlését, többek között arra hivatkozva, hogy e szerződés tisztességtelen feltételeket tartalmaz. Ezenkívül Sugár A. vitatta a szerződés felmondására vonatkozó nyilatkozat jogszerűségét, és azzal érvelt, hogy a végrehajtási záradék olyan kötelezettségek végrehajtását rendelte el, amelyek nem következtek a kötelezettségvállaló nyilatkozatból. Azt is jelezte, hogy a végrehajtás megszüntetése és a semmisség megállapítása iránt keresetet indított.
- 29 A 2013. június 13-i határozatával a közjegyző elutasította a végrehajtási záradék törlése iránti kérelmet, azzal az indokkal, hogy az nem volt törvénytörő, mivel a vitatott közokirat tartalmazta a kötelezettségvállaló nyilatkozatot, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség összegét és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét. Ezenkívül megállapította, hogy az okirat feltüntette azt, hogy a kötelezettség feltétel bekövetkezésétől függött, valamint azt az időpontot, amikor az bekövetkezett. A közjegyző azt is megállapította, hogy mivel a közjegyzői eljárás nemperes eljárás, a közjegyzőnek igen szűk bizonyítási mozgástere van, és nem jogosult állást foglalni a felek között a felmondás jogszerűségével vagy a szerződés rendelkezéseivel kapcsolatos vitában, mivel arra kizárólag a bíróságnak van hatásköre.
- 30 Sugár A. a közjegyző határozatának hatályon kívül helyezése és a szerinte a törvény megsértésével kiállított végrehajtási záradék törlése iránt fellebbezést nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez. Fellebbezése alátámasztására többek között azzal érvel, hogy a vitatott kötelezettségvállaló nyilatkozat tisztességtelen szerződési feltételeket és hamis adatokat tartalmazott, hogy a tartozás összegét az devizában tartalmazza, jóllehet a kölcsönt forintban folyósították és kizárólag az ERSTE Bank belső adatai alapján határozták meg. Úgy ítéli meg, hogy a végrehajtási záradék kiállítása joggal való visszaélésnek minősül, mivel a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozatot tesz, amelynek érvényességét csak kontradiktórius eljárásban lehet vizsgálni.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Vht. rendelkezései alapján a közjegyző a végrehajtandó okirat alapján végrehajtási záradékot állít ki, amely így végrehajtható okirattá válik. A közjegyző a végrehajtási záradék kiállítására irányuló eljárás során azonban csak azt vizsgálja, hogy a végrehajtandó okirat megfelel-e az alaki és tartalmi követelményeknek, anélkül hogy az annak alapjául szolgáló kölcsönszerződés egyes kikötései tisztességtelenségét vizsgálhatná. A fogyasztó csupán a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránt indított perben hivatkozhat a szerződési kikötések tisztességtelen jellegére, ami a kérdést előterjesztő bíróság szerint ellentétes lehet a 93/12 irányelvben foglalt célokkal.

32 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Megfelel-e a tagállam azon eljárása a 93/13/EGK irányelv 7. cikk (1) bekezdésének, amely során a közjegyző által készített[,] alakiságoknak megfelelő okiratban foglalt kötelezettségvállalásnak a fogyasztó részéről történő megszegése esetén a fogyasztóval szerződő fél a bíróság előtti peres eljárás elkerülésével, úgynevezett végrehajtási záradék kiállításával az általa megjelölt összegre érvényesíti igényét anélkül, hogy az alapul szolgáló szerződés egyes kikötései tisztességtelenségének vizsgálatára sor kerülhetne[?]
- 2) Kérheti-e ezen eljárás során a már kiállított végrehajtási záradék törlését a fogyasztó azon az alapon, hogy az alapul szolgáló szerződés egyes kikötései tisztességtelenségének vizsgálatára nem került sor, annak ellenére, hogy a bírósági eljárás során a [C-472/11. sz. ügyben hozott] ítélet szerint a bíróságnak a fogyasztót tájékoztatnia kell az észlelt tisztességtelen feltételről[?]”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 33 Az együtt vizsgálandó kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely azon közjegyző számára, aki az alaki követelmények tiszteletben tartásával egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokiratot állított ki, lehetővé teszi, hogy az említett közokiratot végrehajtási záradékkal lássa el, vagy megtagadja annak törlését, holott egyik szakaszban sem került sor az említett szerződés kikötései tisztességtelen jellegének vizsgálatára.
- 34 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e kérdések a nemzeti jogban megtalálható azon eljáráshoz kapcsolódnak, amely alapján a közjegyző a hitelező kérésére végrehajtási záradékkal láthatja el az adós kötelezettségét tartalmazó közokiratot – anélkül, hogy vizsgálhatná ezen okirat érvényességét –, feltéve hogy teljesül az említett okirat tartalmával kapcsolatos valamennyi olyan alaki feltétel, mint amelyeket a Vht. 23/C. §-a előír. Így e paragrafus értelmében az okiratnak tartalmaznia kell a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, összegét és jogcímét és, végül, a teljesítés módját és határidejét.
- 35 A jelen esetben az alapeljárásban a végrehajtható okiratot a Sugár A. és az ERSTE Bank közötti jelzálogkölcön-szerződés megkötését követően Sugár A. által tett kötelezettségvállalást magában foglaló, közjegyző által kiállított nyilatkozat képezi.
- 36 A végrehajtási záradéknak az említett okirat tekintetében – kizárólag a hitelező által előterjesztett tények alapján – való kiállítása lényegében a szerződés bíróság előtti peres eljáráson kívüli végrehajtását teszi lehetővé. A Vht. 31/E. §-ának (2) bekezdése értelmében ugyanis a végrehajtási záradékkal ellátott, közjegyzői okirat a járásbíróság határozatával azonos hatályú.
- 37 Az ügy irataiból az is kitűnik, hogy a Vht. 211. §-ának (2) bekezdése és 224/A. §-a értelmében a közjegyző a „törvény megsértésével” kiállított végrehajtási záradékot törölheti. Ahogy azonban azt a magyar kormány az észrevételeiben hangsúlyozta, ezen eljárás nem a szerződési feltételek érvényességére, hanem kizárólag a végrehajtási záradék kiállítása jogszerűségének felülvizsgálatára irányul.
- 38 Ebből az következik tehát, hogy a nemzeti szabályozás értelmében a szerződési feltételek érvényességének közjegyző általi vizsgálata nem lehetséges sem a végrehajtási záradék kiállításakor, sem annak törlésekor.

- 39 Annak meghatározásához, hogy az ilyen szabályozás összhangban van-e a 93/12 irányelv követelményeivel, emlékeztetni kell arra, hogy az ezen irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékoztatási szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd különösen: Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 E hátrányos helyzet tekintetében a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúlyal helyettesítse (lásd: Sánchez Morcillo és Abril García ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 41 Ennek kapcsán a Bíróság már több esetben megállapította, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni az irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (lásd többek között: Aziz-ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. pont; Barclays Bank ítélet, C-280/13, EU:C:2014:279, 34. pont; Sánchez Morcillo és Abril García ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099, 24. pont).
- 42 A Bíróság azt is kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróságnak a kontradiktórius eljárás elvét tiszteletben tartva le kell vonnia a nemzeti jogból eredő következményeket, és nem kell megvárnia, hogy a fogyasztó ilyen irányú kérelmet terjesszen elő (lásd ebben az értelemben: Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 36. pont).
- 43 Ezenkívül a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelvvel ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem tárgyában eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy akár *in limine litis*, akár az eljárás bármely más szakaszában hivatalból értékelje az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt, késedelmi kamatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegét abban az esetben, ha a fogyasztó nem élt ellentmondással, jöllehet az ehhez szükséges valamennyi jogi és ténybeli elem e bíróság rendelkezésére áll (Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 57. pont).
- 44 Az ítélkezési gyakorlatában a Bíróság azt is kimondta, hogy a tagállami szabályozás nincs összhangban a 93/13 irányelvvel, ha – miközben nem biztosítja a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében a végrehajtási jogcím alapját képező feltétel tisztességtelen jellegén alapuló jogorvoslati lehetőséget – nem teszi lehetővé az ilyen feltétel tisztességtelen jellegének érdemi elbírálására hatáskörrel rendelkező, eljáró bíróság számára, hogy az említett végrehajtási eljárás felfüggesztését elrendelő ideiglenes intézkedéseket hozzon (lásd ebben az értelemben: Aziz-ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 64. pont; Barclays Bank ítélet, C-280/13, EU:C:2014:279, 36. pont).
- 45 Végül a Bíróság a 93/13 irányelvvel ellentétesnek ítélte az olyan nemzeti szabályozást, amely nem teszi lehetővé sem azt, hogy a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel rendelkező bíróság a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében akár hivatalból, akár a fogyasztó kérelmére értékelje az azon szerződésben szereplő szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amelyből a követelt tartozás származik, és amely a végrehajtás jogcímének alapját képezi, sem pedig azt, hogy olyan ideiglenes intézkedéseket hozzon, mint többek között a végrehajtás felfüggesztése, ha ezen intézkedések elrendelése szükséges az említett szerződési feltétel tisztességtelen jellegének ezzel összefüggő érdemi vizsgálatára hatáskörrel rendelkező bíróság végleges határozata teljes érvényesülésének biztosításához (lásd: Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés, C-537/12 és C-116/13, EU:C:2013:759, 60. pont; Sánchez Morcillo és Abril García ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099, 28. pont).

- 46 Ami az alapeljárás tárgyát képező egyszerűsített közjegyzői végrehajtást illeti, az Európai Bizottság azt állítja, hogy a közjegyző azon lehetősége, hogy a szerződés végrehajtását megindítsa, anélkül hogy a végrehajtási záradék kiállításának vagy törlésének keretében megvizsgálta volna a különböző feltételek tisztességtelen jellegét, sérti a 93/13 irányelvet, ahogyan azt az előző pontokban hivatkozott ítélkezési gyakorlat és különösen a Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349), továbbá a – második kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság által is említett – Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88) értelmezi. A Bizottság szerint, mivel a közjegyzői eljárás a bírósági eljárásához azonos joghatásokkal rendelkezik, biztosítani kell, hogy a közjegyző hivatalból is vizsgálhassa a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, ha valamennyi ehhez szükséges ténybeli és jogi elemmel rendelkezik.
- 47 Ugyanakkor, ahogy azt a főtanácsnok különösen az indítványa 65–67. és 72. pontjában hangsúlyozta, meg kell állapítani, hogy ezen ítélkezési gyakorlat a bírósági funkciók gyakorlásának sajátos keretébe illeszkedik, és tekintettel a bírósági és a közjegyzői funkciók közötti alapvető különbségekre a közjegyzőkre nem vonatkozhat.
- 48 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a 93/13 irányelv nem tartalmaz egyetlen rendelkezést sem azon szereppel kapcsolatban, amelyet a közjegyző a tisztességtelen szerződési feltételek vizsgálatával kapcsolatban elláthatna, vagy el kellene látnia. Így ezen irányelv nem szabályozza azt a kérdést, hogy a bírósági funkcióhoz közvetlenül kapcsolódó hatáskörök gyakorlásának lehetőségét ki kell-e terjeszteni a közjegyzőre olyan körülmények között, amelyek között a nemzeti szabályozás azt a hatáskört ruházza rá, hogy a szerződésre vonatkozó közokiratot végrehajtási záradékkal lássa el, majd később, adott esetben törölje azt.
- 49 Következésképpen a végrehajtás és az ennek keretében a közjegyzőkre ruházott feladatok nemzeti mechanizmusainak uniós jogi harmonizációja hiányában az ilyen szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehezzé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: Aziz-ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 50. pont; Pohotovost'-ítélet, EU:C:2014:101, 46. pont; Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 50. pont).
- 50 Az egyenértékűség elvét illetően meg kell állapítani, hogy a Bíróság nem rendelkezik olyan információval, amely kételyre adna okot azt illetően, hogy az alapügyben vitatott szabályozás ezen elvvel összhangban áll.
- 51 A tényleges érvényesülés elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság korábban kimondta, hogy minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehezzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve, valamint az eljárás szabályos lefolytatásának elve (lásd különösen: Pohotovost'-ítélet, C-470/12, EU:C:2014:101, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 Meg kell tehát határozni, hogy olyan helyzetben, mint amely az alapeljárás tárgyát képezi, a vitatott nemzeti rendelkezések – összefüggésükben vizsgálva és figyelembe véve a rendelkezésre álló összes jogorvoslati lehetőséget – megfelelő és hatékony eszközöket biztosítanak-e ahhoz, hogy megszüntessék a tisztességtelen feltételek fogyasztókkal kötött szerződésekben való alkalmazását, és hogy az ilyen feltételek ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ahogy azt a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése előírja.

- 53 E tekintetben a magyar kormány lényegében azzal érvel, hogy az alapügyben vitatott egyszerűsített közjegyzői végrehajtás nem zárja ki teljességgel, hogy maguk a közjegyzők vagy a nemzeti bíróságok a tisztességtelen feltételeket vizsgálják.
- 54 Meg kell állapítani, hogy tekintettel arra, hogy a fogyasztó általában különösen megbízik a közjegyzőben, mint pártatlan tanácsadóban, és amiatt, hogy a közjegyző által készített okiratok nem jogellenesek, nem elhanyagolható a veszélye annak, hogy a fogyasztó kevésbé éber ezen okiratok kiállításakor a tisztességtelen feltételek fennállása és az olyan egyszerűsített közjegyzői végrehajtás következményeit illetően, mint amilyen az alapeljárás tárgya. Ezenkívül lehetséges, hogy a fogyasztó, amennyiben az eladó vagy a szolgáltató indította meg az ilyen eljárást, közjegyzői beavatkozás nélkül nem rendelkezik minden olyan hasznos információval, amely alapján ezen eljárás keretein belül a nemzeti bíróságok előtt megvédheti magát az eladóval vagy szolgáltatóval szemben.
- 55 Ami az alapeljárás tárgyát képező szabályozást illeti, meg kell állapítani, hogy a Kjtv. 1. §-a értelmében a közjegyzők a jogviták megelőzése érdekében különösen kioktatással segítik a feleket a hatáskörükbe utalt eljárásokkal kapcsolatban – a felek esélyegyenlőségének biztosításával – jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében.
- 56 Ezenkívül az említett törvény 3. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében a közjegyzőnek vizsgálnia kell, hogy a jogügylet megfelel-e a jogszabálynak, és hogy tisztességtelen-e, valamint írásban tájékoztatnia kell a feleket, ha aggályos körülményt észlel.
- 57 E megfontolásokból következik, hogy a magyar eljárási rendszerben a közjegyző egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokirat elkészítésének szakaszában jogosult többek között arra, hogy e szerződés kikötései tisztességtelen jellegének tekintetében megelőző szerepet játsszon, és egyébiránt kifejezetten köteles tanácsaival biztosítani az egyenlő bánásmódot a hatáskörébe utalt eljárások során, beleértve a végrehajtási eljárást is.
- 58 A fentiekből következik, hogy a Kjtv. általános rendelkezései főszabály szerint hozzájárulnak a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében és 7. cikkének (1) bekezdésében támasztott követelmények tiszteletben tartásához, fenntartva a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő értékeléseket.
- 59 Meg kell állapítani, hogy – amint azt a főtanácsnok az indítványa 84. pontjában hangsúlyozta – a fogyasztókkal kötött szerződésekben foglalt tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetésére irányuló megfelelő és hatékony eszközöknek olyan intézkedéseket kell magukban foglalniuk, amelyek lehetővé teszik a fogyasztók hatékony bírói jogvédelmét, biztosítva számukra a vitás szerződés bíróság előtti megtámadásának lehetőségét akár a végrehajtási szakaszban is, úgy hogy ésszerű eljárási feltételek mellett a jogaik gyakorlása ne függjön olyan feltételektől, különösen pedig olyan határidőktől vagy költségektől, amelyek rendkívül nehezé vagy gyakorlatilag lehetetlenné teszik a 93/13 irányelv által garantált jogok gyakorlását. E bírósági eljárások keretében kell a Bíróság jelen ítélet 41–45. pontjában idézett ítélkezési gyakorlatának teljes mértékben érvényesülnie.
- 60 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy Sugár A. egyrészt a Ptk. 209/A. §-ának (1) bekezdése alapján a szerződés érvényességét vitató keresetet nyújthat be, másrészt pedig a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló pert indíthat a Pp. 369. §-ának megfelelően. Ezen utóbbi eljárás keretében a fogyasztó a Pp. 370. §-a alapján kérheti az alapeljárásban vitatott szerződés végrehajtásának felfüggesztését is.
- 61 Sőt a Bírósághoz különösen a magyar kormány által benyújtott tényekből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata ellenőrizni, hogy a Pp. 369. és 370. §-ának szövegétől függetlenül ezen eljárások keretében a nemzeti bíróságok megvizsgálhatják-e, illetve meg kell-e vizsgálniuk a szerződés záradékainak tisztességtelen jellegét, és a Pp. 163. §-ának, valamint a Kúria ítélkezési gyakorlatának megfelelően hivatalból meg kell-e állapítaniuk, illetve megállapíthatják-e a nyilvánvaló semmisséget, ha az a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján kimondható.

- 62 Márpedig, noha a 93/13 irányelv az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó részvételével zajló jogvitákban előírja az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság pozitív, a szerződő feleken kívüli beavatkozását (Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Pohotovost-ítélet, EU:C:2014:101, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása nem kompenzálhatja teljes mértékben az érintett fogyasztó tétlenségét (lásd ebben az értelemben: Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. pont).
- 63 Következésképpen az, hogy a fogyasztó csak akkor hivatkozhat a tisztességtelen feltételekkel szembeni jogszabályi védelemre, ha bírósági eljárást indít, önmagában nem tekinthető a tényleges érvényesülés elvével ellentétesnek, szemben azzal, amit a Bizottság állít. A 93/13 irányelvben biztosított hatékony bírói jogvédelem ugyanis azon az előfeltevésen alapul, miszerint valamelyik szerződő fél előzőleg nemzeti bírósághoz fordult.
- 64 A kérdést előterjesztő bíróság feladata – amely bíróság egyedül bír közvetlen tudomással a belső jogrendjében lehetséges jogorvoslatok eljárási szabályairól, és amely bíróság egyedül rendelkezik hatáskörrel a nemzeti jog értelmezésére – azon kérdés értékelése, hogy az alapeljárás körülményei között e szabályok hatékony bírói jogvédelmet biztosítanak-e a fogyasztónak.
- 65 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokiratot az alakszerűségi követelmények tiszteletben tartása mellett elkészítő közjegyző számára lehetővé teszi, hogy az említett közokiratot végrehajtási záradékkal lássa el, illetve hogy megtagadja e végrehajtási záradék törlését, miközben egyik szakaszban sem került sor az említett szerződés kikötései tisztességtelen jellegének vizsgálatára.

A költségekről

- 66 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokiratot az alakszerűségi követelmények tiszteletben tartása mellett elkészítő közjegyző számára lehetővé teszi, hogy az említett közokiratot végrehajtási záradékkal lássa el, illetve hogy megtagadja e végrehajtási záradék törlését, miközben egyik szakaszban sem került sor az említett szerződés kikötései tisztességtelen jellegének vizsgálatára.

Aláírások